

Kitap Tanıtımı/Book Review

Geliş Tarihi / *Received*: 12.10.2017 • Kabul Tarihi / *Accepted*:19.12.2017

Vatandaşlık Bilgisi, Demokrasi ve İnsan Hakları

Merve ERGÜNEY

Araş. Gör. Dr.

Gazi Üniversitesi Radyo-Televizyon Sinema Bölümü
erguneymerve@gmail.com

Çiftci, Ahmet. (2017). *Vatandaşlık Bilgisi: Demokrasi ve İnsan Hakları*. Ankara: Gazi Kitabevi, 371 s.

Çiftci, Ahmet. (2017). *Citizenship Knowledge: Democracy and Human Rights*. Ankara: Gazi Bookstore, 371 p.

"Herkesin istediğini yapabileceği bir yerde hiç kimse istediğini yapamaz.

Baş olmayan yerde herkes baş, herkesin baş olduğu yerde herkes köledir."

Bossuet

Bu çalışmada Prof. Dr. Ahmet Çiftci'nin "Vatandaşlık Bilgisi: Demokrasi ve İnsan Hakları" kitabının Gazi Kitabevi tarafından 2017 yılında yayınlanan genişletilmiş beşinci baskısının bir değerlendirmesi yapılmıştır.

İletişim hukuku, fıkri haklar ve eğitim hukuku alanlarında çalışmalar yapan Ahmet Çiftci, 1976 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümünden ve 1984 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. "Basının Hukukî Sorumluluğu ve Özellikle Manevi Tazminat Davaları" ve "Basının Cezaî Sorumluluğu" adlı tezleri ile Özel Hukuk ve Kamu Hukuku dallarında iki ayrı yüksek lisans çalışması yapmıştır. 1995 yılında Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü'nde "The Horizontal and Vertical Enlargement" adlı İngilizce tezi ile Doktor ünvanını almıştır. Halen Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümünde görev yapan Prof. Dr. Ahmet Çiftci Basın-Yayın Hukuku, Fikri Haklar ve Temel Hukuk dersleri vermektedir. Pek çok bilimsel araştırma ve makalesi bulunan Çiftci'nin Türk Eğitim Hukuku, Radyo ve Televizyon Yayıncılığında Çoğulcu Sistem Geçişin Hukukî Yönü, Farklı Dil ve Lehçelerde Yayın Hukuku, Türk Fikri Haklar Mevzuatı, İçtihatlı Türk Basın-Yayın Mevzuatı adlı kitapları bulunmaktadır.

Bu çalışmanın konusu olan "Vatandaşlık Bilgisi: Demokrasi ve İnsan Hakları" adlı eserin ilk baskısı Gündüz Eğitim ve Yayıncılık tarafından 2006 yılında çıkarılmıştır. Kitabın kısa sürede piyasada tükenmesi ve bu süreçte başta Anayasa

olmak üzere Türk Mevzuatında pek çok değişiklik nedeniyle 2006 yılından bugüne dek kitabın beş baskısı yapılmıştır. Kitap, yedi ayrı ana bölüm, ilk baskıya ait özsöz, beşinci baskıya ait önsöz, kısaltmalar, kaynakça ve kavram dizini olmak üzere toplam 371 sayfadan oluşmaktadır.

Çiftci, vatandaşlık (yurttaşlık) bilgisi konusuna girmeden önce, “Temel Hukuk” adı altında, toplum düzeni, toplum düzenini sağlayan kurallar ve bu kurallar içinde hukukun yeri, hukukun tanımı, özellikleri, amaçları, kaynakları, dalları, hukuk kurallarının türleri, hukuk sistemleri ve hukuk kurallarının yorumlanması konularının ele alınması gerektiğini vurgulayarak (s.1), tüm bu konuları birinci bölümde “Temel Hukuk Bilgisi” başlığı altında işlemektedir. Çiftci, hukuku, etrafı saran havaya benzetmiş, nasıl ki havasız (oksijensiz) yaşanamaz ise hukuksuz da yaşanamayacağını ifade ederek, her medenî insanın, günlük hayatında karşılaşacağı problemlere çözüm bulmak, haklarını aramak ve korumak, sorumluluklarını yerine getirmek bakımından temel hukuk bilgisine sahip olması gerektiğini vurgulamıştır (s.1). Kitabın ikinci bölümünde “Vatandaşlık Bilgisi” başlığı altında vatandaşlık bilgisinin tanımı, konusu, kapsamı, önemi, amaçları ve tarihçesi ayrı alt başlıklar halinde işlenmiştir. Yine ikinci bölümde “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Temel İlkeleri” başlığı altında anayasa kavramından başlanmış ve Türkiye’de anayasacılık hareketlerine tarihsel bir perspektiften bakılarak, günümüze kadar olan süreçte anayasal bakımdan yaşanan gelişmeler hakkında geniş bilgiye yer verilmiştir. Çiftci bu bölümde, Vatandaşlık Bilgisi öğretiminin genel amacını, “kişiye, pratik ve günlük hayatta kullanılır genel hukuk bilgisi vermek, toplumun medenî bir ferdi olarak hak ve yükümlülüklerinin bilincinde bir vatandaş haline getirmek” şeklinde ifade etmiştir (s. 159). Kitabın üçüncü bölümünde yer alan “Devlet, Devlet Türleri ve Yönetim Şekilleri” başlığı altında devletin tanımı, unsurları, fonksiyonları ve görevleri, devlet türleri, yönetim şekilleri, demokrasi kavramı, demokrasinin gelişimi, çoğulcu demokrasi ve ilkeleri gibi konulara yer verilmiştir. Çiftci, bir önceki bölümde üzerinde durulan demokrasi olgusunun sadece devlet yönetiminde söz konusu olmadığını vurgulayarak (s.235) aile, okul ve toplum hayatını demokrasi ile bağdaştırmıştır. Bu bağlamda “Aile, Okul ve Toplumda Demokratik Hayat ve Değerler” başlığını taşıyan dördüncü bölümde önce aile kavramı ve Türklerde aile anlayışı ele alınmış, daha sonra “Okulda Demokratik Hayat ve Değerler” ve “Toplumda Demokratik Hayat ve Değerler” ana başlıkları altında pek çok ara başlık ile konu açıklanmıştır.

Kitabın beşinci bölümünde yer alan “İnsan Haklarının Felsefi ve Toplumsal Temelleri” başlığı altında Çiftci, öncelikle “hürriyet” ve “hak” kavramları üzerinde durarak bir girizgâh yapmış ve daha sonra “İnsan Haklarının Tarihçesi” başlığı altında eski çağlarda, orta çağda, yeni çağda ve yakın çağda insan hakları düşüncesi, pozitif hak anlayışı, temel hak ve hürriyetlerin anayasalarda ve uluslararası alanda düzenlenmesi gibi konulara yer vermiştir. Çiftci, kitle iletişim araçlarının kişi ve toplum bakımından çok yararlı olmakla birlikte, özellikle küçükler bakımından erotizm, müstehcenlik ve pornografi gibi muzır neşriyat ve şiddet görüntüleri nedeniyle zararlı duruma geldiğini ifade etmiştir (s.340). Bu gerekçe ile kitabın altıncı bölümünde basın yayın organlarının yani kitle iletişim araçlarının demokrasi bakımından önemi ve küçüğün (çocuğun) kitle iletişim araçlarına karşı korunması üzerinde durulmuştur.

Kitabın yedinci ve son bölümünde, Türkiye'nin uluslararası kuruluşlarla ilişkileri ele alınmış ve bu bağlamda, Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Teşkilatı (United Nation), Avrupa Konseyi (Council of Europe), Kuzey Atlantik Antlaşma Teşkilatı (NATO), diğer uluslararası kuruluşlar ve Avrupa Birliği ile ilişkileri hakkında bilgi verilmiştir.

Kitapta yer alan bilgilerin akıcı, duru ve yalın bir dille aktarılmış olmasının yanı sıra yer yer önemli terimlerin İngilizce karşılıklarına ve bazılarının da eşanlamlılarına yer verilerek anlatım zenginleştirilmiştir. Çiftci, kitabın önsözünde, önemli terimlerin İngilizce karşılıklarına yer vermesindeki amacını, “okuyucunun ufkunu genişletmek” şeklinde ifade etmektedir. Zengin bir kaynakçaya sahip olan kitap, detaylı, doyurucu ve yeterli ölçüde verdiği bilgilerle okuyucular için, 'temel hukuk bilgisi', 'vatandaşlık bilgisi' ve 'insan hakları' konularında pek çok bilginin öğrenilmesi bakımından fayda sağlayacaktır.

Kitap, hem bir başvuru kitabı, hem de bir ders kitabı olarak hazırlanmıştır. Çiftci, medenî bir insanın sorumluluklarını ve haklarını bilmesi gerektiği gibi, değişen hukuk kurallarından da haberdar olması gerektiğini ifade ederek kitabın önemini vurgulamıştır. Kanaatimizce de bu kitap, her vatandaşın bilmesi gereken temel hukuk bilgilerini içeren, bunun yanında kişilere kendi hak ve sorumlulukları hakkında detaylı bilgi veren önemli bir kaynak konumundadır. Kitap sadece hukukçulara, hukuk dersleri alan öğrencilere değil, eğitim-öğretim hizmetleri alanında çalışan herkese yönelik hazırlanmıştır. Herkese temel hukuk bilgisi verilmesinin yanında; vatandaş olarak herkesin hak, görev ve sorumluluklarının

neler olduğu da ele alınmıştır. Kamu Personeli Seçme Sınavı'na hazırlık kitabı niteliğinde de olduğu anlaşılmaktadır. Bu kitap sadece bir ders kitabı veya sadece bir temel hukuk kitabı mahiyetinde değildir. Kitapta bireylerin insan olarak hak ve görevlerinin neler olduğunun ve insan hak ve hürriyetlerinin tarihçe ile birlikte geniş olarak ele alınmış olması, eğitim hukukuna ve kitle iletişim araçlarına da yer verilmiş olması eseri diğer temel hukuk (hukuka giriş) kitaplarından farklı kılmaktadır. Kitap, temel bir başvuru eseri nitelik ve özelliğine sahiptir.